

Salonska ekologija

Če pogledamo na desetletno parlamentarno zgodovino Slovenije – poleg vseh bizarnosti – izstopajo kot primer popolnega neuspeha Zeleni Slovenije. Stranka, ki je imela široko podporo v družbenih gibanjih osemdesetih let, se je pustila zlahka zmanipulirati v nacionalistični in antikomunistični diskurz desnice in je sčasoma postala njen odvečen privesek.

Ekodiskurz desnice se zadovoljuje ob podobi “neomadeževane” dežele, “deviške” narave, “čistega” okolja. “Neomadeževana”, “čista” in “deviška” so atributi, ki jo katoliška teologija pripisuje Mariji, materi Jezusa. Katoliška teologija ima tisočletne spekulativne težave, ko poskuša to “deviškost” združiti z drugim, prav tako visoko čislanim, atributom ženske, t. j. njenim “materinstvom”. Zgodovina cerkvenih shizem je tudi zgodovina poskusov rešitve tega paradoksa. Katoliška cerkev po drugi strani svoje poslanstvo čuvajke “nedoumljivega” hrani s produkcijo takšnih paradoksov (“oče-sin”, “greh”, “brezmadežno spočetje” itd.). Zbeganost in dvom naj bi v katoličanu zasejala občutek krivde, ki ga žene, da se olajša v okrilju inštitucije. Biti “prava” ženska lahko pomeni le dvoje: biti nedolžna ali pa mati. Pomemben in večji del dejanskega ženskega življenja pa je izključen iz te fantazmagorije tako, da je realna ženska praviloma neudejanjena in je zgolj pomanjkljivi del, ki je obsojen na to, da zapolni smisel gospodarja. Njeno čaščenje je predpogoj njenega podrejanja.

Danes se nam “mati” narava, ki se je stoletja razdajala svojim otrokom in bila na voljo gospodarjem, kaže v svoji utrujeni, izčrpani, uničeni in zlomljeni podobi. Njena mladostna deviškost se je izgubila v mitski preteklosti, po kateri ne smemo spraševati (“Mati, kako je bilo, ko si izgubila nedolžnost?”). Očividno je, da katoliški imaginarij “neomadeževane matere” narave ne zadošča ekološkemu gibanju. Proizvede lahko le občasne občutke krivde, ki jih lahko kapitalizira katera koli stranka ali dobrodelno društvo. Zato so Zeleni postali na slovenskem strankarskem prizorišču odveč. Pokopala jih ni njihova radikalnost, ampak realpolitični scenarij. V resnici se to ni zgodilo le v Sloveniji: v desetletju stopnjujočega degradiranja planeta so “zeleni” stranke izginile iz večine parlamentov, njihove programe pa so “realistično” priredile ostale akterke oblastnih bojev.

Deradikalizacija oz. “normalizacija” ekološkega gibanja je potekala z vključevanjem izpostavljenih akterjev v akademski, strankarski in eko-podjetniški sistem. To je pomenilo konec zagona ekološkega gibanja osemdesetih. Sistem je bil sposoben absorbirati radikalne in potencialno nevarne energije ali pa jih spraviti pod nadzor in v “sprejemljive” okvire. Samo po sebi to ni slabo: v akademskih krogih je ekološka tematika dobila svoj ustrezen prostor in dosegla pomembne rezultate; zakonodaje različnih držav so sprejele nove okoljske normative; industrijski tehnološki napredek je vključil ekološke smotre in parametre. “Mati narava” pa kar hira, sistemsko “normalni” in neradikalni kozmetični popravki nočejo priklicati njene bujne mladosti.

Kdo se lahko temu upre, če ni množičnega družbenega gibanja, ki zagovarja radikalen program? Družbena gibanja so razpadla, ko so njihovi izpostavljeni akterji hiteli grabiti nov

sistemske kolač: nekomu ministrstva in uradniške kariere, kdor je zamudil ta vlak, je lahko ob podpori prvih odprl akademske projekte, če pa ni bil temu več, pa se je lahko šel ekološki biznis: od ekoturizma do skrivanja odpadkov. Zadnje nevarne posameznike je pacifizirala ideja nevladnih organizacij. Zraslo je toliko okoljskih nevladnih organizacij, kolikor je bilo posameznikov, ki so bili sposobni prijaviteljati se na razpise ministrstev in mednarodnih fundacij. Uspešni posamezniki so si najeli pisarno in kupili računalnik, kar je predpogoj vsakega NGOja. Na leto so organizirali kakšno okroglo mizo, povabili uradnike in akademike, natisnili kakšen zbornik ali lično zgibanko. S čisto akademskega stališča so bile narejene zelo solidne stvari. Uradnikom so svetovali marsikaj, kar je državni aparat sprejel v dobro "čiste" dežele.

Medtem pa se tempo degradacije planeta ni bistveno zmanjšal. Paradržavne oziroma nevladne organizacije so utoliko odvisne od finančnih podpor, da zmorejo le stežka oblikovati radikalne kritične programe in zahteve. Kdo bo le ugriznil v roko, ki te hrani? Nobena od teh si ne drzne napasti multinacionalnk, ki poslujejo na osnovi uničevanja naravnih, družbenih in kulturnih resursov. Tako je pri nas k obnovi zdravega okolja več prispeval propad industrije in izpad jugoslovanskega tržišča kot pa načrtna okoljska politika. Povrh vsega smo priča novemu kapitalskemu ciklusu, ki v svoj globalni vrtinec zajema tudi žepne državnice in zadnje "brezmadežne" oaze.

Govoriti o patologijah kapitalizma je pri nas hujši greh kot dvomiti v brezmadežno spočetje. Slednje bo spravilo v slabo voljo zgolj desni, medtem ko bo prvo ujezilo še liberalno-podjetniški blok. Verska toleranca dovoljuje celo dvom v samo vero, medtem ko je kapitalizem onkraj vsakega dvoma kot nekakšen newtonski zakon ali descartovski cogitans. Izobčenec ni verski heretik ali brezbožec, temveč tisti, ki si upa podvomiti v racionalnost kapitalске logike in meni, da je telos tržnih zakonov uničevalni kaos in ne ravnotežje. Brez tega dvoma seveda ni možno razumeti in se upreti temeljni "logiki" degradacije planeta. Ekološka problematika bo morala prerasti okvire barantanja med ministrstvi in strankami, akademska spoznanja bodo morala postati argumentacije ogroženih in zgroženih, nevladne organizacije se bodo morale obrniti od svoje paradržavne funkcije in obrniti k mobilizaciji dejansko ogroženih skupnosti. Potreben je nov zagonski cikel, ki bo ekološko gibanje iztrgal služnosti sistemskim okvirom, ga oblikoval kot bazično družbeno gibanje (grassroot movement), ki je sposobno oblikovati radikalno politično kulturo.

Strankarski sistem je do te mere patološki, da ni mogoče pričakovati zrelega in konsenzualnega reševanja resnih problemov. Nedolgo tega so se zrušile italijanske stranke, ko se je pokazala njihova povezava z mafijo. Ko smo se potolažili, da gre za južnjaško specifiko, se je v Nemčiji reda in zakonitosti razkrila milijonska korupcija vladajoče politične elite. Danes je moral zaradi domnevne podkupljivosti odstopiti izraelski predsednik. Ne gre za osamljene primere, temveč za sistem povezave (legalnih ali ilegalnih) ekonomskih in političnih elit. Demokracije preprosto ne moremo enačiti s strankarskim sistemom.

V tej fazi so edini možni korektiv bazična gibanja in nova politična kultura, ki se izmikajo sirenam uradniških privilegijev, podjetniških podkupnin in medijskih manipulacij. V Sloveniji smo še čisto na začetku: kljub 22. členu ustave malokoga motijo prizadevanja politikov, da nas podredijo Natu, ki ni zgolj globalna hegemonistična organizacija razvitega Severa, temveč tudi do okolja kriminalna korporacija, ki stresa svoj radioaktivni tovor nekaj deset kilometrov od slovenske obale.